

PALAESTRA LATINA

SUMMARIUM

COROCOTTA, REX LATRONUM.

DE RECTA LINGUAE LATINAE PRONUNTIATIONE.
(Jové)

PLANITIES GLACIATA, (Hultgren)

DE CARMINE SAECULARI, (Jiménez)

DE ARTIFICIOSAE HARMONIAE PRINCIPIO IN ARTE
POETICA HORATII, (Ruiz)

MISSIONES MINIME NEGLEGENDAE.

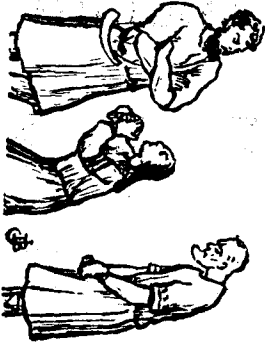
BIBLIOGRAPHIA, (Leache, Jové, Martija)

EXERCITATIONES SCHOLARES.

COMPOSITIONES VERTENDAE.

Ordinarii atque Superiorum permissu

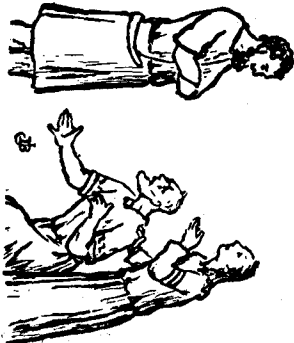
XIV INTERCEDIT TERENCELLA

«Sic non facies, Flave: neutiquam facies». Cumque eam Corocotta leniter repelleret: «Audi — inquit — obsecro, audi me. Ah! non conabor equidem, mihi crede, patris facta defendere, ne at-

nuare quidem. Solum recordare qualis ipsa erga te fuerim. Quantum potui miseras tuas lenire tentabam. Non putabam certe venturum esse diem quo haec tibi commemorare deberem. Illud quidem agebam miseratione coacta. Ego igitur clemens, Flave, esto clemens! En ego quae tua quondam fueram domina supplex amplexator genua. Ignosce patri, ignosce, obsecro, et miserere mei quae mortuo illi non ero superstes». Flebat misere scissis singulibus, oculis in Corocottae vultum defixis. Hunc autem aliquandiu reluctatum devicit, namque puellam allevans: Malim — inquit — te non adesse, Terentilla; sed confide. Bonitatis tuae non amisi memoriam; beneficia Flavi solvet Corocotta.

XV AULUS DIMITTITUR

Quibus auditis virgo: «Gratias, inquit, gratias ago tibi amplissimas. Generosi tui facti nunquam obliviscar». Deinde in patris amplexum cucurrit et flens gaudio: «Mi pater», exclamat, nec potuit

quicquam amplius adjicere prae animi motu. Aulus autem filiam ad pedus diu tenuit pressam. Quo timore primum perculsus erat, huic timori pudor successerat et admiratio eiusque superbia plane evanuerat. Ideo demissa voce dixit Corocottae: «Exprimere non possum quam tibi sim gratus. Ulicisci poteras, ignoscere maluisti. Scito te grato pepercisse animo; quamdiu vivam tuo me beneficio obstrictissimum existimabo. Subristi Corocotta non sine quadam recordia laetitiae; vir enim ille qui superbum semper se praebuerat fasces sibi summitterebat. Deinde: «Non mihi vitam sed filiae tuae debes. Utinam posthac ejus exemplum in servos imiteris! Sed de re satis. Curabo ut cras Romam reducamini et hac nocte vobis hospitium praebeco.

PALAESTR LATINA

MENSTRUUS DE LATINITATE COMMENTARIUS

Pretium subnotationis annuae. solutione antelata, est 6 pesetarum in Hispania, 7 in America et Lusitania, 8 in reliquis civitatibus. Pretium mittatur oportet ad Administratorem: CERVERA (Lérida) - Universidad - España

De recta linguae Latinae pronuntiatione

De littera *H* (sequitur)

Charisius *h* aspirationem notat et ante vocales et post consonantes hoc modo: «*H* littera proprie continens aspirationem, omnibus vocalibus praeponitur, nulli subjungitur nisi consonantibus ut *Thrasea*, *Thracia* et nominibus Graecis⁽¹⁾». Et in alio loco: «*Graccus* et *ortus* sine aspiratione dici debere Varro ait; et *ortum* quidem quod in eo omnia *orientur*, *Graccum* autem a *gerendo*, quod mater ejus duodecim menses utero eum gestavit vel a gracilitate corporis, ut quidam volunt. Sed consuetudo et *Gracchos* et *hortos* cum aspiratione usurpavit». ⁽²⁾ Non aliter rem deducimus ex illo: «*Harena* dicitur quod *haereat* et *arena* quod *areat*; gratius tamen cum aspiratione sonat.» ⁽³⁾ Quibus omnibus haec addit: «Sonus in pronuntiatione invenitur. Similiter adspiratio ad sonum pertinet, tametsi nos *h* quasi litteram ponimus, sed hoc vitium in scripto invenitur cum aut *choronam* pro *corona* aut *umum* pro *humo* legimus.» ⁽⁴⁾

Curiosissimum etiam est hac de re Divi Augustini testimonium quod praetermittere nolo: ⁽⁵⁾ «Vide, Domine, et patienter, ut vides, vide quomodo diligenter observent filii hominum pacta litterarum et syllabarum accepta a prioribus locutoribus, et a Te accepta aeterna pacta perpetuae salutis neglegant; ut qui illa sonorum vetera placita teneat aut doceat, si contra disciplinam grammaticam, sine aspiratione primae syllabae *ominem* dixerit, displiceat magis hominibus quam si contra tua praecepta *hominem* oderit cum sit homo».

(1) *Koll*, I, 19. (2) *Ib.* 82. — (3) *Ib.* 103 — (4) *Ib.* 264 — (5) *Confessionum* I, 18.

Ex Prisciano aspirationem secum ferre *h* deduces, si haec verba ejusdem perpendas: «In *h* quae est nota aspirationis non potest terminari syllaba; invenio tamen in *vah* et *ah* interjectionibus terminalem videri syllabae *h*, sed magis puto, ut superius dictum est, per apocopam hoc solere fieri cum perfecta *vaha* et *aha* sint, vel quod abscondita voce solent interjectiones et hujusmodi voces proferri, ut etiam *ha ha*, *he he*.» ⁽¹⁾

Quid cogitet Servius Grammaticus facile deprehendas ex illo: «Per aspirationem quando facimus barbarismum dubitandum est an pronuntiationi imputaretur an scripto, quoniam haec aliquando anhelitus et cum linguae est scribendo esse dicitur, cum anhelitu in pronuntiando.» ⁽²⁾ Pompejus autem: «Scire debemus quod aspirare non debemus, nisi quando sequitur vocalis; puta *homo*, ideo praepono *h* quia sequitur *o* vocalis. *Hircus*, *huic*, *hujus*, *Hercules* ideo praeponuntur istae aspirationes, quia sequuntur vocales. Nec tamen ubicumque vocalis fuerit ubique aspirare debemus; non recurrit hoc. Non enim ubi vocalis est, necesse habemus semper aspirare; sed ubicumque nos habemus aspirare, necesse est ut sequatur vocalis. Nam ecce *amicus*, *a* vocalis sed tamen non addis aspirationem; *orator*, non addis aspirationem. Ergo non ubicumque vocalis fuerit necesse est ut aspiremus; sed ubicumque est aspiratio, necesse est ut vocalis sequatur.» ⁽³⁾ Simili modo loquitur Donatus: «Per aspirationem deprehenditur etiam barbarismus quem quidam scripto, quidam pronuntiationi judicant adscribendum propter *h* scilicet quam alii litteram, alii aspirationis notam putant.» ⁽⁴⁾ Sergius autem ad Donatum: «Non solum tunc *h* praeponitur ut *hasta heros hircus homo humus*.» ⁽⁵⁾ «Antiquorum consuetudo respicienda est, quibus moris fuit pro hac adspiratione (*h*) litteram dicere *f*; itaque *harenam* justius quis dixerit quoniam apud antiquos *farena* erat, et *hordeum* quia *fordeum* et, sicut supra diximus, *hircos* quoniam *firci* erant et *haedos* quoniam *faedi*.» ⁽⁶⁾

«*H* sicut in quaestione est littera sit necne, sic numquam dubitatum est secundo loco a quacumque consonante poni debere; quod solus Varro dubitat. Vult enim autoritate sua efficere ut *h* prius ponatur ea littera cui adspirationem confert, et tanto magis hoc tentat persuadere quod vocalibus quoque dicit anteponi, ut *heres hircus*. Sed Varronem praeterit consonantem ideo secundo loco *h* recipere, quod non possit ante se adspirationem nisi vocalis habere. Itaque et ante et post *h* littera cuicumque vocali adjungatur, sonabit. Haec

(1) Keil, II, 48. — (2) *Ib.*, IV, 414. — (3) *Ib.*, V, 107. — (4) *Ib.*, VI, 392. — (5) *Ib.*, VI, 476. — (6) *Velius Longus - Keil*, VII, 81.

enim natura vocalium est ut ante se aut post se *h* litterae enuntiationem non impediunt⁽¹⁾».

«Varroni etiam placet *r* litteram si primo loco ponatur, non aspirari, lector enim ipse, inquit, intellegere debet *Rodum*, tametsi *h* non habet, *Rhodum* esse, *retorem rhetorem*. Sed eadem observatio non necessaria est. sunt enim verba primo loco *r* litteram habentia non minus Latina, quam Graeca. Itaque merito auferemus adspirationem *Roma regina rapa Rodus*».⁽²⁾ Non aliter sensit Priscianus:⁽³⁾ «*Rh* ideo non est translatum ab illis (Graecis) in aliam figuram. quod nec sic cohaeret quomodo mutis, nec, si tollatur, minuit significationem. Quamvis enim subtracta aspiratione dicam *retor Pyrrus* intellectus integer manet...» Calamo otium non dabo quin antea de *ph* quidquam addidero.

Signum illud aspiratum *ph* respondens litterae φ Graecorum in verbis Graeco-latinis, communiter pronuntiatur ut *f* Latinum. Quod quam inepte fiat, meo quidem iudicio, subinde probare contendam. Fuerit quisquam qui pro justificanda ea pronuntiatione illud adferat Diomedis:⁽⁴⁾ «*F* consonans semivocalis praepositiva. Pro hac in Graecis dumtaxat nominibus *p* et *h* utimur, ut *Phaethon*». Sed contra eam pronuntiationem, quae a Diomede probari videtur tria praebeo argumenta. A) Non semper φ Graecum per *ph* Latina vertitur ut videlicet struppus $\sigma\tau\rho\varphi\alpha$, tippa $\tau\iota\varphi\eta$, supparus $\delta\iota\varphi\alpha\rho\varsigma$. B) Claris verbis negat illud Priscianus grammaticus:⁽⁵⁾ «Hoc tamen scire debemus, quod non fixis labris est pronuntianda *f* quomodo *ph*, atque hoc solum interest. C) Si *ph* sonaret ut *f*, mutaretur potestas litterae *p*, quod juxta Priscianus fieri nequit: «Spiritus potestatem litterae non mutat, unde nec vocales, addita aspiratione, aliae fiunt et aliae, ea desumpta⁽⁶⁾».

Conclusio.—Ex his omnibus testimoniis haec deducenda videntur: a) *H* est vere littera consonans; b) in oratione prosa aspiratur et ante vocales et post consonantes; c) intra versum communiter nihil valet nisi ex licentia poetica cum positionem facit et synaloe-pham aut ecthlipsim impedit; d) litterae *r* in prima syllaba (*Rhodus*, *rhetor*) nihil ad pronuntiationem addit; e) ceteris consonantibus *c p t* communem subtilitatem adimit et crassitudinem tribuit; f) ac proinde *p* non mutat in *f* sonum.

EMMANUEL JOVÉ, C. M. F.

(1) *Cassiodorus - Keil*, VI, 152 — (2) *Ib.* VII, 154 — (3) *Keil*, II, 19. — (4) *Keil*, I, 424. — (5) *Ib.* II, 11-12 — (6) *Id ib.*

PLANITIES GLACIATA

Quinte, veni soliis ferratis utere mecum
 Progenuit melius nil glacialis hiems.
 Frigida tempestas pueros nunc allicit omnes
 Ut petat hibernas quisque paludis aquas.
 Plena palus plenique lacus sunt flore iuventae
 Regnat ubique jocus, nec dolor esse potest.
 Ecce volant per aquas fluviales agmina laeta
 Et manibus junctis frater it atque soror!
 Hic varias glacie describit mille figuras
 Ille trahit circos, quos stupet omnis homo.
 Hi volitant celeri gressu per aperta locorum
 Illi ceu timidus litora nauta premunt.
 Hi glacie condunt nivibusque palustribus arcem,
 Occupat illa manus bellica Martis opus.
 Aëra perstreptant globuli ceu tela nivosi
 Et servare caput res pueris gravis est.
 Hic cadit ecce puer, male qui consuetus eundo est
 Qui melius didicit, fert cito frater opem.
 Ille vehit matrem curruli sede sendentem,
 Quam circumsiliunt pignora cara tori.
 Undique laetitiae comparent prospera signa;
 Purpureisque genis stat vigor indomitus
 Quodsi vis hiemis dulcedine, Quinte, teneri,
 Jam venies mecum! Stagna lacusque vocant.

Fridericus C. HULTGREN

Cursus Gymnasticus^(*)

QUINTI HORATII FLACCI CARMEN SAECULARE (*sequitur*)

Producas subolem: ut suboles partu edita laeta capiat incrementa. Unde nulla in V stropha inest tautologia ut voluit Peerlampus, (1) nihil aliud hoc signifi-

*Ille et nefasto te posuit die,
quicumque primum, et sacrilega manu
produxit...*

Ordo est: *O diva, precamur ut producās subolem Romanam et prosperes decreta patrum super jugandis feminis et super lege marita feraci novae protis. — lege marita: Caesar post bellum legem tulit ne quis aut caelebs esset aut vidua nubilus, quae possit jactura juvenum reparari qua bellis civilibus contingerat Nam prope octoginta millia armatorum interierant. (2) Quae lex de maritandis ordinibus seu Julia dicta est. Sed Caesar non primus hanc legem sanxit, sed confirmavit et emendavit, nam anno jam 624 ab U. C. Metellus Numidius censor statuit, ut tradit Gellius, (3) et Cicero memorat in libro I, De legibus, 3: «Caelibes esse prohibento». Haec lex Julia de maritandis ordinibus non confundenda cum altera lege nonnunquam ab auctoribus Julia quoque appellata quam Augustus senior a ab U. C. 758, quinquenio antequam moreretur, M. Papio et Q. Poppaeo Coss., ferri curavit.*

Strophae VI ordo est: Precamur ut certus (annorum) orbis deciens per annos undenos facta referat cantus et ludos frequentes per tres dies claros totidemque noctes. — certus undenos: h. e. saeculum, quod juxta Censorinum (4) definitur: «spatium vitae humanae longissimum partu et morte definitum». Romanorum saecula saecularibus ludis distingui solent, sed cum temporum intervalla, quibus ludi isti referri debeant sint incerta, diversa est etiam apud auctores saeculorum computatio; itaque Varro, De scaenicis ori ginibus I et Livius CXXXVI, centesi-

care putans quam in superlosi stropha verba «aperire partus», cum e contra idem sit ac illud Od. II, 13 produxit i. e. curavit ut cresceres atque adolesceres

mo quoque anno saeculares ludos celebrandos autumant, contraque Horatius noster cum Zosimo decimo et centesimo quoque anno reponunt, quam sententiam Commentaria ludorum Saec. confirmant: «*Sacrificium saeculare ludosque qui centesimo et decimo anno recurrunt*» (5) De hac re loculenter disserit E. Dehl, «*Das saeculum seine ritzen und gebete*» in commentario Rheinisches Museum für Philologie, Frankfurt am Maim 1934 pp. 254 et seqtes. — *ter die claro: Ludi saeculares tribus diebus totidemque noctibus celebrandi mos fuit, a nocte videlicet ultima m. Maji ad tertium diem Junii, sacrificiis nocturnis et diurnis, ludis scaenicis, circensibus, honorariis. Sacrificia nocturna Augustus in campo ad Tiberim Archivo ritu h. e. aperto capite offerebat hac ratione: prima nocte Moeris seu Paris agnellas novem novemque furvas capreolas; altera nocte (1/2) Ilithyiae libas novem, popanas novem, novemque phoes; tertia nocte (2/3) Terrae matri suem plenam. Diurna sacrorum sollemnia ita ordinata erant, ut primo die in Capitolio Jovi D. O. M. bovem proprium seu perfectum Imperator litaret, altero die in ipso Capitolio Junoni reginae bovem feminam, tertio die in Palatio (eodemque modo in Capitolio) Apollini et Dianae libas, popanas, phoes novem numero. Venatione quadam magna, paucis post diebus habita, saeculares ludi claudebantur (6) — *frequentes* = muy concurridos; tanta enim erat Romae populorum frequentia ludis saecularibus perdurantibus*

(*) Conf. num sup p 65.

(1) Cf Steiner, l. c — (2) Cf. Suet, Oct. Aug. Aug. c. XXXIV. — (3) Noct, Att. l. 6. — (4) De die nat 17. — (5) C I L, 32, 323, v. 25 — (6) C. I. L. 32, 323. Commentaria Lud. Saec.

ut verba Ovidii «orbis in Urbe fuit» verissima fierent. Consulto autem adjectivum *frequentes* in extrema stropha collocavit. Illas enim voces, in quibus ma-

xima vis posita est aut primum aut postremum enuntiationis locum tenere consuetum est.

VII. PUERI

Vosque, veraces cecinesse Parcae,
quod semel dictum est stabilisque rerum
terminus servet, bona jam peractis
jungite fata.

*Por vos, ob Parcas, en cantar veraces
lo prefijado, el immutable orden,
a los cumplidos venturosos hados
nuevos se añadan.*

Vosque... Parcae: Precibus jam in Apollinem et Dianam rite peractis poeta novas subjungit ad Parcas et Tellurem, sicut versus Sibyllini praescripserant. Parcae tres erant sorores filiae Erebi et Noctis, Clotho Lachesis et Atropos dictae. Eae dicuntur etiam Fata et praeesse vitae hominum et unicuique nascenti sortem suam canere. Clotho enim fila vitae net, Atropos eadem fila caedit, Lachesis vero suam cuique sortem et

*His ergo nec metas rerum nec tempora pono;
Imperium sine fine dedi; (2)*

non tantum precatur poeta ut servent hunc terminum, sed bona fata peractis adjungant — *veraces cecinisse*: infinitivus pro gerundo ponitur = *veraces* in canendo. Exempla similia adfert Cl. Llobera (3): *audax omnia perpeti* = ad omnia perpetienda (4); *non mihi sunt vires inimicos pellere tectis* (5); *Ambo florentes aetatibus, Arcades ambo et cantare parvas et respondere parati* (6). Sed praeter hanc poeticam loquendi formam, adest etiam praeritum infinitivi usurpatio, modo quo usurpatur infinitivum aoristum, quod verbo quodam praemisso saepius accidit quam praemisso adjectivo. Ex. gr. *Ne quis humasse velit Ajacem, Atrida, ve-*

VIII. PUELLAE

Fertilis frugum pecorisque tellus
spicea donet Cererem corona;
nutriant fetus et aquae salubres
et Jovis auras.

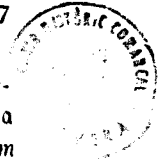
*Fértil en frutos y en ganado el suelo
corone a Ceres con espigas de oro,
crien cosechas saludables aguas
y auras suaves.*

vivendi genus statuit. Itaque prima initiis praeest, altera fini, tertia cursui. Parcae civitatibus et populis praeesse quoque credebantur, qua ratione Horatius in hoc S. C. confusus invocatur, easque *veraces* appellat, h. e. *non mendaces* (1), quippe quas in suis decretis et effatis falli nunquam contigit. Cum vero Romano populo stabilis rerum terminus sit praenuntiatus juxta illud Vergili

tas cur? (7); *Si curat cor spectantis tetigisse querela* (8). Parcas poeta veraces dicit quia earum auxilium implorat; e contra mos est inter poetas despecta epitheta eisdem tribuere, videl: *immae, saevae, avidae, dirae, crudeles, infestae, invisae, iniquae, mutae, nocentes.*

Fertilis Tellus: dea terrae, quam cum Cerere unum et idem aliqui faciunt; sed his Horatius non favet; nam precatur ut Tellus (*subjectum agens*) donet Cererem (*subj. patiens*) spicea corona. Donare construitur generatim cum accusativo personae et ablativo rei, ut in hoc exemplo Horatiano, vel cum dativo personae et accusativo rei tanquam verba dandi,

(1) Cf. II, Od. 16 37 — (2) Aen. I. 278-279 — (3) Grammat. Classicae Latinae, 84. — (4) Hor. Od. I, 3, 25 — (5) Ov. Her. I, 109 — (6) Verg. Ec. 7, 4-5 — (7) Hor. Sat. II, 3, 187. — (8) Ar. Poet. 98 Cf. etiam Od. III, 4, 51; Epl. I, 17, 5; II, 2, 109

e. c.: *Non pauca suis adiutoribus large effuseque donabat* (1). **Forcellinius tamen adfert etiam exempla cum accusativo personae et genitivo rei atque cum accusativo personae et rei.** — *Cererem*: **Ety-** mon varie proponitur. Placet Ciceronis

proferre iudicium (2); *Est a gerendis frugibus ceres, tanquam Geres, casuque prima littera itidem immutata, ut a Graecis, nam ab illis quoque Δημήτηρ quasi γρημήτηρ nominata est.* Proprie Ceres dea frumenti.

IX. PUERI

Condito mitis placidusque telo
suplices audi pueros, Apollo;

*Blando y risueño con la vira oculta
oye a los niños en su ruego, Apolo;*

Nona strophæ octavae mire cohaeret
epithetis *condito telo* et *siderum regina bicornis* Namque telo ex phætra de-
prompto Phoebus seu Apollo pestem ac
calamitates, in primis pecori, immittere
ferebatur (3); Luna autem lucido suo si-

X. PUERI

Roma si vestrum est opus Iliaequè
litus Etruscum tenuere turmae,
jussa pars mutare Lares et urbem
sospite cursu,

*Si Roma es vuestra y muchedumbres Ilias
el pie pusieron en marina Etrusca,
mudar de casa y ciudad mandadas,
con feliz curso,*

XII.

di, probos mores docili iuventæ,
di, senectuti placidæ quietem,
Romulæ genti date remque prolemque
et decus omne.

*dad vos, ob dioses, probidad al dócil
joven, al viejo quietud tranquila,
de Roma al pueblo con hacienda y prole
dad toda gloria.*

PUPELLAE

siderum regina bicornis, audi,
Luna, puellas.

*Luna bicornè, de los astros reina,
oye a las niñas.*

dere alternisque cornuum vicibus ad te-
rae fertilitatem caelique temperiem ac
salubritatem plurimum valere credeba-
tur. Ceterum bicornis Luna dicitur,
quia, teste Juventio, Luna crescente, lu-
di saeculares celebrabantur.

XI. PUPELLAE

cui per ardentem sine fraude Trojam
castus Aeneas patriæ superstes
liberum munivit iter, daturus
plura relictis:

*y a ellas sin riesgo por la ardiente Troya
el casto Eneas de su patria salvo
libre camino asegurado y dió luego
mayor grandeza:*

XIII.

Quæque vos bobus veneratur albis
clarus Anchises Venerisque sanguis
impetret, bellante prior, jacentem
lenis in hostem

*Y el que os venera con novillos blancos,
noble de Anquises y de Venus sangre,
sea mayor que el enemigo, y blando
sea al vencido.*

(1) Cic. S. Ros. 8, 23 — (2) Il Nat. Deorum 26, 67. — (3) Homer. Il. I. 50.

Roma si vestrum...: Ordo grammaticalis est: «Di, si Roma est opus vestrum parsque Iliæ turmae, jussa (a diis) mutare lares et urbem, tenere litus Etruscum sospite cursu, cui = (et huic parti Iliæ turmae) castus Aeneas superstes patriæ munivit sine fraude iter liberum per ardentem Trojam, daturus = (ut daret) plura relictis = (quam relictis); date, di, probos mores docili juventæ...» — Roma opus deorum dicitur quorum jussu Aeneas, Romanorum auctor, in Ita-

liam pervenit, ut tradunt Vergilius et Livius. — *Litus Etruscum*: Tiberi in Etruria orienti, eidem Tuscius nomen quoque est, quod litori dedit. — *jussa pars*: non sine causa «pars», nam cum Aenea non omnes in Latium pervenerunt; alii enim in Illiriam, Venetiam, Campaniam, Sardiniam penetrarunt: pars «jussa», quia dii jusserant solum vertere et Trojam relinquere. — *sospite cursu*: prospera et secunda navigatione. Quod et Sibylla prænuntiaverat:

...cursusque dabit venerata secundos (1)

Cave tamen credas Aeneam sine labore in Italiam pervenisse: nam multis adversisque casibus Trojanorum peregrinatio abundavit ut patet in Vergiliano poemate. — *per ardentem sine fraude Trojam*: Horatius noverat traditionem veterem de Trojæ vastatione atque incendio: Aeneida quoque absque dubio noverat ut ex his adjunctis liquet dignoscere. «*Sine fraude*» i. e. sine noxa, sine damno flammæ. — *Castus Aeneas*: h. e. a flagitio et scelere purus: non incestus adulter ut Paris, non perjurus ut Priamus. — *daturus plura relictis*: reliquerant nempe Trojam florentem civitatem, sed Aeneas, deorum praesidio, parti Trojanorum secum peregrinantium Romam daturus erat potiore civitatem et caput mundi. — *remque prolemque et decus omne*: opes, genus, gloriam. — *quaeque*: non desunt editiones quae «quique» pro «quaeque» adferant, easque secuti Llobera et Menéndez Pelayo (2) interpretes dixerunt:

*Trojamque et Anchisen et almae
progeniem Veneris canemus. (4)*

— *lenis in hostem*: h. e. Augustus prior hostem jacentem. Simili modo dixerat Mantuanus (5):

*Tu regere imperio populos, Romane, memento:
Hae tibi erunt artes: pacisque imponere morem
Parcere subjectis et debellare superbos.*

(1) Aen. III, 461. — (2) Odas de Horacio traducidas e imitadas por los ingenios españoles. Barcelona, 1882; Canto Secular p. 309. — (3) Caec. ad Cic. 6 Fam. 7. — (4) Od. lib. IV, 15. 39 — (5) Aen. VI. 852-855.

XIV. PUERI

Jam mari terraque manus potentes
Medus Albanasque timet secures,
jam Scythae responsa petunt superbi
nuper et Indi.

*Ya en mar y tierra las pujantes buestas,
el medo teme y la segur albana,
ya el cita, el indo, poco ha soberbios
órdenes piden*

Albanas secures: Albanas pro Romanas, nam Roma Albanorum veluti colonia fuerat. Alba, Romae parens, caput fuit Latii vetusti primum ab Ascanio, cui cognomen Iulus, Aeneae filio condita (1) a qua civitate traditus est mos ut prius rei virgils cederentur quam securi

*Te Cantaber non ante domabilis,
Medusque et Indus, te profugus Scythes
miratur, o tutela praesens
Italiae dominaeque Romae (2)*

Haec omnia non sine ratione memorat Horatius Augusti adulator. Augustus enim, ait Suetonius, domuit partim ductu partim auspiciis suis Cantabriam, Aquitaniam, Pannoniam, Dalmatiam, cum Illirico omni: item Rhaetiam et Vindelicos ac Salassos, gentes Inalpinas. Coërcuit et Dacorum incursiones, Germanosque ultra Albim fluvium submovit. Alias item nationes male quietas ad obsequium redegit... Qua virtutis moderationisque fama Indos etiam et

XV. PUELLAE

Jam fides et pax et honos pudorque
priscus et neglecta redire virtus
audet, adparetque beata pleno
copia cornu

*Ya la fe antigua y el pudor y la honra,
la paz amada y la virtud pospuesta
osan volver y la abundancia fértil
llena su cuerno.*

ferirentur, sicut Messenius tradit Horatii commentator. — *Medus... Scythae nuper et Indi:* Medus (Parthus) qui erat in Asia, et Persidem occuparat. Scytae sunt septentrionalis Asiae populi. Alias idem poeta cecinit:

Scythas pellexit ad amicitiam suam populi que Romani ultro per legatos petendam. (3) — *cornu copiae:* metaphora sicut apud Haebreos, et apud Graecos et Romanos usitatissima, cujus haec est fabula. Juppiter a Nymphis nutritus est lacte cujusdam caprae, Amalthae dictae, quas ut remuneraretur placuit Jovi ut ex illius caprae cornu refecto, omnes fruges et fructus in perpetuum manerent. Hinc cornu copiae vocatum est.

PUERI ET PUELLAE SIMUL

XVI.

Augur et fulgente decorus arcu
Phoebus acceptusque novem Camoenis,
qui salutari levat arte fessos
corporis artus,

XVII.

si Palatinas videt aequus aras,
remque Romanam Latiumque felix
alterum in lustrum meliusque semper
prorogat aevum.

(1) Aen. I, 266-274. — (2) Od. IV, 14: vv. 41 et sqq. cfr. etiam Od. IV, 5, 25-28. — (3) Suet. lib. II, D. Oct. C. Augustus, 21.

*Gallardo Febo con el arco hermoso,
augur y acepto a las Camenas nueve,
que alivio dulce a los exhaustos miembros
con su arte presta,*

XVIII.

Quaeque Aventinum tenet Algidumque,
quindecim Diana preces virorum
curet et votis puerorum amicas
adplicet aures.

*Diana acoja de los quince el ruego
buena las preces de los niños oiga
la que las cumbres Aventinas tiene
y Álgido mora.*

Augur... Phoebus: Phoebus seu Apollini quattuor artes tribuebantur quas Horatius his quattuor versibus complectitur: divinatio seu augurium, sagittandi peritia, musices ac poësis, demum ars salutaris seu medicina — si Palatinas: «si», non est particula dubitativa, sed illativa; eandem vim habet ac conjunctiones nam, etenim. Simile occurrit exemplum in stropha decima: *Roma si vestrum est opus...* — *Aras*: vel *arces* ut aliae editiones volunt, quibus Llobera usus est; sed ego cum Vollmet «*aras*» malo, nam in monte Palatino templum Apollini dicaverat Augustus Imperator. — *lustrum*: plurium annorum spatium significat, teste Censorino (1): «Idem tempus anni magni Romanis fuit, quod lustrum appellabant, ita quidem a Servio Tullio institutum, ut quinto quoque anno censu civium habito lustrum conderetur;

*si mira grato el palatino alcázar,
si grato a Roma y al dióso Lacio
de lústro en lústro los prospere y ame
eternamente.*

XIX.

Haec Jovem sentire deosque cunctos,
spem bonam certamque domum reporto
doctus et Phoebi Chorus et Dianae
dicere laudes.

*De que esto Jove con los dioses quiere
yo llevo a casa la esperanza firme,
llévala el coro de Diana y Fevo
doño en los cantos.*

sed non ita a posteris servatum .. Rursus tamen annus idem magnus per Capitolinos agones coeptus est diligentius servari». — *aevum*: est temporis perpetuitas. — *prorrogat*: alii prorroget. — *Algidum*: mons non procul a Roma situs in quo, sicut in Aventino, aediculae Dianae sacrae dicatae erant (2). — *quindecim virorum*: Duumviri initio tantum fuerunt ab ipso Tarquinio Superbo constituti quibus libros oraculorum Sibyllae custodiendos tradidit et interpretandos; postea decemviri, et a Sulla Felici dictatore quindecimviri fuerunt. — *doctus chorus*: ordo est: «Chorus doctus dicere (*in dicendo*) laudes Phoebi et Dianae»; unde non recte interpretatur Llobera cum verba «*Phoebi et Dianae*» non ad chorum, sed ad laudes refert.

JOSEPHUS M. JIMÉNEZ, C. M. F.

(1) De die natali, XVIII, circa finem—(2) Od. I, 21, 6,

De artificiosae harmoniae principio in arte poëtica Horatii

I

Bis millesimum Horatianae nativitate anniversarium non puto Hispanis allaturum magis splendidam humaniorum studiorum florationem quam Vergilianus attulit bis millenarius. Dolendum quidem, si res ita fiat, quod saecularis haec commemoratio tam sit humilis quam illa.

Nihil de illo epicorum Latinorum principe remanet omnino, eo anno Vergiliano editum, ne opus quidem simile «Virgilio en España» quod ex paritate quadam postulat vetus ille liber —neque obsoletus— «Horacio en España» quem scripsit immortalis vir memoria Menéndez Pelayo.⁽¹⁾ Ille quidem, Horatianus noster existit postremus, qui Horatium concinens, poëtici instinctus attigit fastigium in nobili poëmate «Epistola a Horacio»:

«Yo guardo con amor un libro viejo...»

In opere omnium clarissimo⁽²⁾ «De idearum aësteticarum historia» cujus finem, sicut etiam aliorum operum ejus, claudere necesse est funerea hac inscriptione «manet opus morte interruptum», paginas studio dedit idearum Horatii aësteticarum quae, ut ego opinor, nativum prae se ferunt sigillum tumultuariæ celeritatis qua ingenium illud criticum interdum conscribebat. Immensus prae oculis ejus patebat rerum prospectus, cujus comprehensionis studium quadam quasi febris mentem et calamum afficie-

bat. Quod gessit, titanis opus dices; quod autem mente concepit, opus erat compluribus generationibus perficiendum.

Internam poëmatis Horationi unitatem non vidit Menéndez Pelayo eo quod non agnovit originem Aristotelicam-Alexandrinam doctrinae quam Epistola ad Pisones tradit. «Puerile fuit —ait M. Pelayo— quod in ea nonnulli ordinem desiderarent doctrinalem qui in compositionem poëticam minime cadit atque ingenii Horatiani circuitibus liberis et errantibus colluctatur». ⁽³⁾

Quam quidem unitatem cum non agnoscat magnus ille censor, doctrinam Horatianam exponit «Artis poëticae» viginti octo rubricis «nullo alio ordine quam tribuere iis voluit magnus poëta». Atque ita tandem claudit: «Ea est jurium atque officiorum tabula vere mirabilis, cujus juventam nec saecula decem et novem potuerunt labefactare, hodieque eodem virore gaudet atque tempore quo fuit promulgata». Nostri qualiscumque laboris ea Magistri verba lemma ponantur, dum in apparente praeceptorum Horatianorum confusione legem detego quae eis unitatem praebet et plus quam aeneam perennitatem. Talis est lex harmoniae in arte classicorum vere anima; vel ut ipse Menéndez P. concinit:

(1) Scimus autem de hoc argumento «Virgilio en España» quemdam ex ejus discipulis virum glacialum negotium habere.—

(2) *Ideas Escéticas*, t. I.—(3) *Ib.* pag. 182.

ne quid nimis emicat illud,
Sobrietas aeterna! tui quae numinis exstat
Arcanum vocum concisio. Forte sonoris
Vis animi numeris ruit, ut torrentis aquarum
Lapsus; et harmonica edictos transcendere lege
Fines fas numquam, Grajis banc quippe novena
Mnemosynes proles sancivit». (1)

Talia fuit vates, talis et magister. Epistola ad Pisones non aliunde ortum habere potuit quam ex mente Helenica quae carminum epodumque secuta est modos. Salutem igitur Horatio tribuamus harmoniae principi simul et magistro.

Nihil utique novum, de re dicere affectabo, quod absit, de libro qui a prima illa aetate qua editus est in lucem abundat comentariis. Quod in versionibus Horatianis perennius est litterisque pulcris atque praesentibus aptius, id tantum subducere conabor.

J I

Oportet autem ante omnia decernere litterariae doctrinae «Epistulae ad Pisones» Aristotelicam filiationem. Vulgo adducuntur apud omnes verba Porphirionis, primi Horatii interpretis, quibus veluti filo quodam conductore interna unitas, ordo poësis Horatianae, doctrinalis compago manifestari potuit: «Congessit praecepta Neoptolemi, τοῦ Παριανοῦ de arte poëtica, non quidem omnia, sed eminentissima».

Quis vero fuerit Neoptolemus ille cujus praecepta in aureos Horatii modulos traducta sunt? Dum res fuit ignota, nulla primi scholiastae verbis data est fides. At praeter spem fragmenta eujusdem deperditi operis Neoptolemi deteguntur in libro V inclusa Περὶ ποιημάτων

Philosophus hic epicureus laudatum librum Neoptolemi, Grammatici et poëtae refert, qui fuit initio saeculi III vel sub finem saeculi IV ante Chr. N.

Intererit multum igitur conceptus litterarios Neoptolemi reficere, qui fons exstitit Horatii et quidem directus. Age vero, Neoptolemus vir peripateticus fuit ex schola Alexandrina, et praeterea compertum est et philosophos et rhetores et grammaticos, quod simul erant universi sicut eorum magister, dogmata Aristotelis atque fundamenta fideliter retinuisse. Itaque statuere possumus doctrinam et litteras Epistulae ad Pisones, quae in historia litterarum adeo sublimia obtinuit fata, per scholam Alexandrinam cum περὶ ποιητικῆς Stagiritae connecti. (2)

DANIEL RUIZ, C. M. F.

Professor Litterarum Latinarum in Nationali Instituto Bilbilitano

(1) **Vihes**, *Versiones Latinas*, 77. — **Menéndez Pelayo**, *Epist. a Horacio*:

El «ne quid nimis» ¡sobriedad eternal
 La concisión, secreto de tu numen.
 En torrentes de números sonoros
 despéñase tal vez tu fantasía;
 mas nunca pasa el término prescrito
 por la harmónica ley que a los helenos
 las hijas de Mnemósine enseñaron.

(sequar)

(2) **Rostagni**, in re philologica vir clarissimus laudem est tandem adsecutus ostendendae omni perspicuitate filiationis Alexandrinae-Aristotelicae Epistulae Horatianae. Summam totius quaestionis satis claram videre licet apud **Camelli-Orazio**, *Arte poetica*, con introduzione e note di Giuseppe Camelli — Firenze, 1933.

Missiones Minime Neglegendae

LUDI PERSONAE

P. FLORENTIUS	MISSIONARIUS
JOSEPHUS	ADULESCENS
CLAUDIUS	} ADULESCENTES
HENRICUS	
LUDOVICUS	

Argumentum. — *Josephus, Florenti verbis inflammatus, in missiones contendere cupit. Henricus autem, ubi de ejus vocatione fit certior, missiones impugnat; sed argumenta Claudius et Ludovicus confringunt.*

J. — (*solus*) Nonnumquam mihi vocem Domini exaudire videbar, cum Carolinas vehementer optabam. Nunc autem, de rebus istis cum Patre quondam missionario collocutus, non dubito quin Deus me ad istas missiones advocaverit. Nec timeo, quod ajunt, ne mea valetudo detrimentum patiatur. Quid enim habet vita commodi? quid non potius laboris? et «qui alios ad justitiam erudiunt fulgebunt quasi stellae in perpetuas aeternitates» (Dan. 12, 3). O praeclarum diem, cum ad Insulas proficiscar, ut mea quidem opera indigenas illos adjuvem!

FL. — (*ingrediens*) Gaudeo sane quod te invenerim, ut tandem rus contendere possimus. Litteras modo Xaverii legebam, multas ad res perutiles. Quas lege, quaeso, studiose, ut facis. Quam copiosa in his signa verae caritatis invenies! Suorum fratrum recordatione jucundissime fruebar; hac de causa, ut incipiebat scribere, omnino desinere non poterat; Romam petere cupiebat, ut S. Ignatium amantissime complecteretur. Sed quid plura? Vita enim illius viri omnis, amoris plena est

J. — Atqui ego libenter lectito; recordor enim tantam in Xaverio fuisse caritatem, ut nomina uniuscujusque fratrum in pectore fixa portaret; quin

etiam, ad fratres genu flexus saepissime scribebat et inlacrimans omnia, quae de illis altissime sentiebat, magno solacio narrabat.

FL. — At, ut jam caritatem praetermittamus, nonne ardebas, cum excursiones illas apostolicas lectitabas?

J. — Ardebam sane et lectio illa me ad imitationem inflammabat. Plane miratus sum quod, tam paucis annis, tot tantasque gentes ad Christum trahere potuisset.

FL. — Est, ut dicis, frater; sed attende, ad haec perficienda, quae dixisti, tantos labores toleravisse, ut vere eum in numero Martyrum habere possimus.

J. — Gaudeo quod sermo in martyrium incidit; nam in factis martyrum legendis sic accendor, ut omnes molestiae omniaque pericula magna cum laetitia subeunda mihi esse videantur Tu autem, quid de martyrio opinaris?

FL. — Esse profecto aliquid natura pulcrum atque praeclarum, quod, spreta et contempta voluptate, optimi quique sequantur.

H. ET CL. — (*ingredientes*) Salve Pater; salve Joseph.

FL. ET J. — Salvete, optimi adolescentes.

CL. — Vestram vocem audivimus sermoneque deesse nolumus.

H. — Quid agitabatis?

- FL.—De missionibus earumque molestiis ac solacii.
- H.—Saepenumero admirari soleo, quod etiam nunc, aetate proventus, Carolinarum desiderio movearis, ut pergendi facultatem etiam atque etiam exores.
- FL.—Rem haud sane difficilem admirari videris; mihi enim gratiae jucundaeque nec intolerabiles missiones videntur.
- CL.—Cur igitur tam cito ex Carolinis remigrasti? Num requiescendi causa?, num laboris fugiendi?
- FL.—Minime vero; gravi morbo afflictus, recreaturus discessi. Et nunc efferor studio incolas, quibuscum diu vixi, videndi; nec eos solum convenire aeo, sed illis etiam usque ad extremum spiritum opitulari.
- J.—Utinam et mihi Deus hujusmodi felicitatem reservet, ut Sancti Xaverii vestigia persequi possim!
- H.—Num tu Carolinas insulas etiam exoptas?
- J.—Heri cum Patre Florentio sum conlocutus.
- FL.—Recte tu quidem; sed urget ut deambulatum exeamus de rebus nostris tractaturi.
- H.—Valete ergo et (*ad P. Flor.*) Deus quod tantopere desideras concedat; (*ad Jos.*) tibi que, quem haec ipsa studiosissime adpetentem video.
- FL ET JOS.—(*exeuntes*) Valete.
- CL. ET H.—Valete.
- CL.—Mirandus sane est Josephus, quod tam vehementer Carolinas ire concupiscat.
- H.—Equidem non miror; misereor magis.
- CL.—Ego vero, cur ita tibi videatur, plane non intellego.
- H.—Missiones mea sententia sunt prorsus neglegendae.
- CL. Quare autem ita statuis?
- H.—Eo in primis quod eas existimo ab optimis operibus abstrahere.
- CL.—Quibus? Uberius ista persequere.
- H.—Geram tibi morem, atque ea, quae vis, quantum potero explicabo. Nonne nobis istis officiis purgandum est, quibus magis Deo gloriam tribuamus?
- CL.—Plane adsentior.
- H.—Jam vero, hic in Hispania, ejusmodi officia frequentiora sunt quam quae in missionibus inveniri possint.
- CL.—Minime.
- H.—Tunc, dic, quaeso, in primis, quibus officiis Deum maxime laudari putas?
- CL.—His, quibus sit ut peccatores a culpa abhorreant, suaeque mandata faciant.
- H.—Ita prorsus existimo.
- CL.—Id ergo, quod adserebas concidit.
- H.—Nequaquam; nam, cum in Hispania hujusmodi conversiones frequentiores eveniant, neglegamus potius missiones, quo majorem hominum numerum Deo consequamur.
- CL.—Sed numquam ulli persuadere poteris conversiones in Hispania frequentiores esse.
- H.—Quid? Nonne saepissime usuvent ut missionarii tres vel quatuor annos laborantes, fructum conlegerint nullum?
- CL.—Recte tu quidem; hoc autem fere operariorum inopia evenit. Quodsi ex iis, qui aliis muneribus funguntur, aliqui in missiones perrexerint, procul dubio fructus uberior perciperetur; «messis enim multa».
- H.—Id equidem video, neque tamen satis mihi fecisti; nam fortasse dixerit quispiam in quibusdam missionibus conversiones paucas admodum esse, tum quia eam incolae recusare videntur, tum quia sunt regiones inanisissimae.
- CL.—Haec minime obstant; evangelium namque iussit Christus ubique gentium praedicari; atque, hoc loco, recordare Sanctum Iacobum, qui in Hispania septem omnino convertisse dicitur; at vero sacrificio et oratione Deum placare studebat.

(sequar)

Bibliographia

Jacques Maritain.—*Éléments de philosophie.*—Pierre Téqui, Paris, 1933.

Auctor in campo Philosophiae notissimus, per plures annos ad ejusmodi studia deditus, magnos sibi triumphos comparavit scriptis, inter quae illud eminet quod hodie recensemus, in quo velut ad systema reduxit omnes suas philosophicas cognitiones. Finis quem in eo sibi proposuit Auctor, est doctrinam Aristotelis et Divi Thomae exponere, ad judicandum lumine duorum humanitatis Magistrorum, de theoriis quae saeculorum decursu sibi invicem successerunt, et de praecipuis quaestionibus hodiernae Philosophiae. Materia de qua in opere disputatur antiqua quidem est, methodus autem, claritas et solutiones vere hodiernae. Juxta Auctoris consilium, Opus septem fasciculis seu voluminibus constabit, ex quibus duos sequentes accipimus lectoribus quae offerimus.

I *Introduction generale a la Philosophie*: In duas dividitur partes, primam quae Philosophiae naturam, in eaque notiones historicas, conclusiones quoad realem notionem Philosophiae ejusque ad Scientias particulares relationem inquirat; alteram quae divisionem pertractat in eaque partes Philosophiae, praecipua problemata quoad Logicam, Philosophiam speculativam et practicam.

II *La Philosophie de la Nature*: Praehabita cognitione modernae interpretationis poeticae et scientificae Universi, studet Auctor interpretationi philosophicae, mirifice exponens Physicae Philosophicae respectum ad communem experientiam, ad Scientiam et Metaphysicam. Vere suus adparet in expositione novarum theoriarum ad istiusmodi problematum solutionem, mira conceptuum praecisione. — Lectoribus nostris suademus ut talia sibi Opera adquirant quae discipulis et Professoribus magnam afferent utilitatem.

Dres. Wolfschlager et Koch.—*Augustini Confessiones.*—Aschendorffs Klassiker.—Münster, 1931.

Duo pulcra et parva volumina, ut sunt omnia notissimi Editoris, pro Scholis germanicis. In primo continetur Textus juxta Editionem Vindobonnensem (*Corpus Script. Eccles. Latin.*, 1896) et Teubnerianam (1898) cum doctissimis Prolegomnis ex Vita et Scriptis Sancti Doctoris et recenti litteratura. In altero continentur commentaria exegetica et historica ad usum alumnorum.

Dorsch, Dr. Aemil, S. J.—*Institutiones Theologiae Fundamentalis.*—Vol. I, *De Religione Revelata*, XVI-829 pg.; Vol. II, *De Ecclesia Christi*, XV-774; Vol. III, *De Inspiratione S. Scripturae*, X-450.—Felizian Rauch, Innsbruck

Opus quod hodie lectoribus offerimus, magno pollet merito intrinseco. Ejusdem Auctor, eximius Professor Theologiae per plures annos in Universitate Oenipontana, Scientiam Theologicam ditavit suo pio cognitionum thesauro, multorum annorum studio et labore adquisito. Noluit quidem illustris Professor novas lectoribus aperire vias sive methodos apologeticas, vel quaestiones solvere hucusque inauditas. Haec omnia ad ejus finem minus utilia videbantur: hic finis nihil aliud erat nisi in opere completo et ordinato tradere quidquid boni elaboratum fuerat in hac Scientia, quae nostris temporibus adeo colitur, ut alumni Universitatum Catholicarum, Seminariorum et Collegiorum Religiosorum perfectam in ea eruditionem adipiscantur. Integrum opus perlustravimus, eoque admodum usi sumus, et plane perspersimus Auctorem optatam metam attingisse. Velut in unicam faciem collegit Doctorum Ecclesiasticorum lumina, nec Modernorum Scriptorum addita contempsit, summaque prae-

ensione, et mira profunditate omnes quaestiones pertractat. Datorum historicorum et scientificorum abundantiam cum claritate et ordine paedagogico perfecte sociavit, ut par est in his operibus. Impressio nitida et typorum varietate abundans, operis exitum auxit. — Notatu dignum, idque in nostris manualibus desideratur, Auctorem in longo tractatu de «Religione in genere» disserere, in eoque omnes conclusiones congerere ad quas scientia Religionum nostris diebus pervenit. — Professoribus et alumnis opus commendamus, dum ejusdem Auctori et Editori gratulamur.

JULIUS LEACH^r, C. M. F.

G. Cayron, E. Contoux et A. Prévot.

— *Le Latin en 6.e* — Méthode d'Humanités Latines; enseignement secondaire; garçons et jeunes filles. — Un volum en 16 x 19, 5 cartoné, pag. 552-100 Photographies, 16 cartes et Plans; Grammaire, Vocabulaire, Exercices, Initiation à la vie Romaine. — Epitome Historiae Graecae, Choix de textes faciles, Lexique Français-Latin et Latin-Français. — Librairie Armand Colin. — 103, Boulevard Saint Michel, Paris, V.*

En tibi, humanissime lector, primum volumen collectionis quam ad docendam Latinitatem recentibus methodis parant clarissimi illi Galli Professores litterarum Latinarum. Quem sibi proposuerunt finem non solum docendi sed etiam in docendo ad humanitatem alumnos educandi, hoc volumine vere consequetur methodus illa religiose adhibita. Totam hujus primi curriculi materia in tres trimestres distribuitur et in unoquoque ita morphologia, syntaxis et vocabularium gradatim proponuntur ut ex rebus facillioribus ad difficiliores suaviter alumnus ducatur per pauca praecepta eaque clarissima, per exempla innumera, per plures imagunculas classicas et themata abundantissima tum Latina tum Gallica et exercitia continuata ex Latino in Gallicum et ex Gallico in Latinum, propo-

sitis antea ad res aptissimis vocabulis. Qua quidem methodo hoc tantum curare debet magister Latinitatis, ut sedulo ab alumnis adhibeatur, nihil enim libro deest, neque superest ut patet titulum supra positum inspicientibus. Unitate etiam ad praesentem alumni statum semper conspirant et morphologia et syntaxis et vocabularia, ea tamen mensura et quantitate cujus capax consetur alumnus pedetentim proficiens. Per partes et magnis intervallis docet declinationes et conjugationes regulares et praeceptiones syntacticas, sed ad finem grammaticae tabulas praebet ordinatas completissimas inter se comparatas exemplorum (modeles) omnium et declinationum et conjugationum, et tandem repertorium methodicum totius syntaxis; quae omnia programma constituunt perfectissimum ad omnia recolenda quae prius didiceris. Qui opus hujusmodi sibi comparabunt praeceptores, scimus profecto adserturos esse nos in eo commendando nec ampliores fuisse nec liberaliores. Interea juvat effusis manibus auctoribus plaudere eisque ex animo gratulari qui adeo praesens suis habuerint animis lemma aedium editorialium Colin «*Labeur sans soin, labeur de rien*», ut opus tam utile perfecterint.

EMMANUEL JOVÉ, C. M.

Tite Live.—*Histoire Romaine.* — T. I.

Traduction Nouvelle de Eugène Lasserre. — Garnier, Paris.

Maximum Livii opus *Historia Romana* seu *Annales*, etiam *Decadae* appellantur, quia perspicuum est auctorem quasdam librorum series distinxisse tanquam partes singulas tanti operis. Sed plures periere, et hodie tantum servantur Decades prima, tertia, quarta et pars quinta (Lib. 1-10, 21-45). Hoc vol. duos priores libros primae decadae continet cum propriis Periochis. Textui et interpretationi praemittitur compendium bibliographicum et erudita Introductio studiis monographicis innixa, praecipue Taine (*Essai sur Tite Live*, 1856).

H. MARTIJA, C. M. F.

Exercitationes Scholares

Jactabunbus. (*Fabula Sinensis*). —

I. Cum duo homines iter facerent, quamdam lecticam obviam invenerunt, quam inspicientes, primus «is qui sedet — inquit— super lecticam ex amicis meis est, atque ex ea forte descendet si me viderit; propterea secedamus a via, nec hac molestia eum afficiamus». Itaque quotiescumque nobiles viatores invenerunt ipse eadem inculcabat: «A via secedamus, sunt enim ex meis intimis et familiaribus; a via secedamus». Cum autem quemdam veste detrita invenerint primus vocem pressit; alter vero: «a via recedamus; is ex meis bonis amicis est. Tunc primus jocose: «Hujusmodi sunt amici tui?» — Cui alter: «Tibi nobiles accepisti. hosque mihi reliquisti; nisi eos eligam, quo me vertam?»

CONSTANTINUS BARROSO.

Latinitatis alumnus

Verdolaii, 22-X-35.

II. Iter faciebant duo homines. Aliquam lecticam in via invenerunt. Dixit tunc primus: «Secedamus de via! Hic sedens in lectica collega meus est. Descendet de lectica si oculos in me convertat. Secedamus de via; ne eum hac molestia afficiamus». Quotiescumque inveniebant peregrinatores nobiles, idem semper dicebat primus: «Secedamus de via. Hic est aliquis inter collegas meos intimos». Cumque aliquod temporis spatium deambulassent, invenerunt quemdam hominem centonibus male tectum, nihil dixit prior. Tunc dixit alter: «Heil secedamus de via! Hic est aliquis inter collegas meos optimos! — Statim prior jocose: «Ahl, dixit, hujusmodi sunt omnes tui in timi collegae?» — «Vael, optimos tu elegisti omnes, respondit alter, reliquens dumtaxat malos; nisi hos mihi sumo quo me vertam?»

CYRIACUS SANCHEZ. C. M. P.

Segoviae.

Las perlas falsas y las verdaderas. — Así hablaron en cierta ocasión a las perlas verdaderas las falsas: vuestra raza se halla siempre rodeada de peli-gros. No os protegen ni las más íntimas recámaras, ni los cuartos reservados, ni ni los armarios con pieles de perros marinos fabricados; intranquilas os llevan las nobles matronas sobre su cándido cuello; y no muy seguras estáis en las imágenes que el pueblo venera en sus templos; nosotras, en cambio, jamás tememos a los ladrones, aunque nuestra belleza y trémulo brillo sea al vuestro muy semejante y con nuestro uso se vean más hermosos los cabellos y vestidos. Confundidas con vosotras estamos a la venta en los escaparates de los joyeros donde ni nos faltan compradores ni carecemos de las alabanzas de los curiosos. A lo que las verdaderas respondieron: El único que por algún tiempo puede alabaros y ser vuestro admirador es el simple o la gente sencilla que no entiende de estas cosas; pero, a la verdad, en nada os parecéis a nosotras; ni en la honra ni en el verdadero mérito.

VICTORIANO ZURBANO, C. M. P.

Villa del Rosario (Argentina)

Salve

Salve potens regina, Mater misericors,
 Clarus nitor dulcedoque
 Ave unica spes nostra! Filii vagi
 Evae gementes plangimus
 In his profundis gemituum convallibus;
 Ergo advocata pauperum
 Nobis tuos oculos benignos detege.
 Ostende nobis Filium
 Sacrata Mater, vere filitorum eris
 Mater tuorum Hispaniae;
 Et a sacrato Monte Serrato tuo
 Miseros Iberos protege.
 Carentibus luce esto lumen pariter,
 Et necem ruentibus
 Deus tibi perenne, quae precantium
 Benigna votis annuis.

MARTINUS ALSINA, C. M. P.

Alabonae, V Id. Maj. a. MCMXXXV.

Compositiones vertendae

Catelli (1), vulpes et cucurbita

In amplam ficum longissimus irrepserat (2)
 Caulis (3) florentis et rarae cucurbitae;
 Magnusque fructus pendebat cum ficulis.
 Duo constiterant catelli curiosius (4)
 Rem suspicientes; fructus spernunt arboris;
 Cucurbitae tantummodo dicunt (5) munera.
 At vulpes transit, carpitque ignorantiam;
 O capita utilium ignara! Non coloribus
 Aut mole (6) solum sunt res aestimabiles.

(1) Cachorros, perrillos.—(2) Encaramarse.—(3) Planta, tallo.—(4) Comparativo de intensidad: con mucha curiosidad.—(5) Alabar.—(6) Por la magnitud, grandeza.

Latrunculus constanti animo praeditus

Quid agit latro solus?—Quisnam eum vidit et quid facit?—Quo tegumento indutus est latro venientes perspicuens famulus armatos?—Quid tandem famulus, quid latro?

Robar	subripio
precioso	pretiosus
muebles	supellex (sine plur.)
saco	saccus
piel	pellis
mirar por la cerradura	inspicere per serae foramen
haces	fasces
cubrirse	contegere se
fiera	belua
quedarse yerto de espanto	extimescere

MONITUM

Subnotatores nostri ne obliviscantur oportet obligationem solutionis pretii incipere mense octobri eamque valere usque ad mensem junium anni insequentis. Ideo in syngraphis pecuniariis duos simul annos constare facimus: 1935—1936.

Prof. Emmanuel Jové, C. M. F.
 Moderator

Typographia F. Camps Calmet. — Tarregae